

เอกสารวิชาการด้านกฎหมาย

เรื่อง

สาระสำคัญและแนวทางเพื่อดำเนินการ
ตามมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จัดทำโดย

นางสาวณิชาพัฒน์ อารีโชติอนันต์
นิติกรชำนาญการ
กลุ่มงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

หน้า

๑. บทนำ

๒. หลักการและสาระสำคัญของมาตรา ๗๗ มาตรา ๒๕๘ และมาตราอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓

๒.๑ แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๖

- หลักเกณฑ์การร่างกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย
ของหน่วยงานของรัฐ

- แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย
และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๒.๒ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (RIA)

๙

๓. บทสรุป

๑๓

บรรณานุกรม

สาระสำคัญและแนวทางเพื่อดำเนินการ ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑. บทนำ

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ แล้วพบว่า มีบทบัญญัติที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ซึ่งบางหมวดเป็นการบัญญัติขึ้นใหม่ และไม่เคยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาก่อน เช่น หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐซึ่งเจตนารมณ์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ได้ทบทวนรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาแล้วพบว่า สิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชน อาทิ สิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์ สิทธิในการฟ้องร้องให้หน่วยงานรับผิดชอบการกระทำหรือละเว้นการกระทำ ตามกฎหมาย สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจอย่างเปิดเผย สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขอย่างเสมอภาคและได้มาตรฐาน เป็นต้น ไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนมิได้รับสิทธิประโยชน์อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชนว่ารัฐมีหน้าที่ และรัฐจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้นำสิทธิของประชาชนบางส่วน อาทิ หน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาภาคบังคับ หน้าที่ของรัฐในการจัดให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน หน้าที่ของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลัง เป็นต้น มาบัญญัติไว้ในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ หากรัฐไม่ดำเนินการตามหน้าที่ ประชาชนและชุมชนมีสิทธิติดตามและเร่งรัดการทำงานของรัฐบาล และสามารถฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้ ทั้งนี้ หมวดดังกล่าวจะบัญญัติเพียงหลักการที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น แตกต่างจากหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งเกี่ยวกับทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐ หากรัฐไม่ดำเนินการ จะไม่เป็นเหตุที่จะฟ้องร้องให้รัฐต้องปฏิบัติแต่อย่างใด

หมวดสำคัญเป็นการเฉพาะอีกหมวดหนึ่งซึ่งไม่เคยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาก่อนเช่นกัน คือ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ซึ่งว่าด้วยเรื่องของเป้าหมายของการปฏิรูปและด้านต่างๆ ที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทั้ง ๑๑ ด้าน ซึ่งครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม และกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตามที่กำหนดภายใต้เงื่อนไขว่าต้องเริ่มดำเนินการภายใน ๑ ปี นับจากวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้และต้องมีผลสัมฤทธิ์ภายใน ๕ ปี ซึ่งการทำแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติด้วย ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภารกิจตามกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดกลไกใหม่ขึ้นโดยบัญญัติเกี่ยวกับ มาตรฐานทางจริยธรรม ตามมาตรา ๒๑๙ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระจัดทำขึ้นภายใน ๑ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เพื่อใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งอิสระ สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี หากมีการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะเป็นผู้สอบสวน ซึ่งหากมีความผิดจริงจะเสนอต่อศาลฎีกา และอาจต้องพ้นจากตำแหน่งและอาจถูกเพิกถอนสิทธิรับการเลือกตั้งไม่เกิน ๑๐ ปีถ้าถูกพิพากษาว่าผิดจริง ซึ่งการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมครั้งนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งเพื่อวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และปราบปรามการทุจริตเพื่อนำไปสู่กระบวนการลงโทษต่อไป

จากที่กล่าวข้างต้นนอกจากบทบัญญัติและกลไกต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ถูกกำหนดขึ้นใหม่เพื่อบริหารจัดการประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นแนวทาง กระบวนการที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้วนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดแนวนโยบายสำคัญ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานใหม่ของการออกกฎหมายบังคับใช้กับประชาชน อีกประการ คือแนวนโยบายการปฏิรูปด้านกฎหมาย เพื่อยกเลิก ปรับปรุง หรือพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ ซึ่งว่าด้วยเรื่องของแนวทางการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย การรับฟังความเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ซึ่งเหตุที่มีการบัญญัติมาตรานี้ขึ้นเนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้เกิดการปฏิรูปด้านกฎหมาย ซึ่งความในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) กำหนดให้รัฐดำเนินการให้มีการปฏิรูปกฎหมายต่างๆ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา ๗๗ แล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันที่มีกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัย บังคับใช้ไม่ได้แล้ว หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพของประชาชน รัฐจึงควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก และเข้าใจได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง กอปรกับการเสนอร่างกฎหมายที่ผ่านมายังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามกฎหมายหรือ(Regulatory Impact Assessment : RIA) ดังนั้น เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายให้มีคุณภาพ เกิดความโปร่งใส สร้างความรับผิดชอบให้กับรัฐในการตรากฎหมาย ตลอดจนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และประเมินผลกระทบจากการออกกฎหมาย จึงได้มีการบัญญัติมาตรา ๗๗ ขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในการนี้ การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ นั้นประกอบด้วยขั้นตอนหลายประการเพื่อให้บรรลุผลตามหลักการของมาตราดังกล่าว ซึ่งมีทั้งการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบของประชาชน ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องมีแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้ร่วมกันจัดทำ “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และปรับปรุง “หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)” ขึ้น ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีมติเห็นชอบกับแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเห็นชอบหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรา

พระราชบัญญัติ (Checklist) ที่หน่วยงานทั้งสองได้จัดทำและปรับปรุงขึ้น เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าขณะนี้จะยังไม่เข้าสู่ช่วงเวลาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป และถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุนข้อมูลวิชาการหรือภารกิจอื่นใดให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยหน้า การศึกษาองค์ความรู้จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะมาตราที่มีความเกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายเลขาธิการจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบทบาทภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

๒. หลักการและสาระสำคัญของมาตรา ๗๗ มาตรา ๒๕๘ และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑) มาตรา ๗๗ มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

สาระสำคัญของมาตรา ๗๗ หลักการสำคัญ คือ เพื่อกำหนดแนวนโยบายการปฏิรูปด้านกฎหมายเพื่อยกเลิก ปรับปรุง หรือพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีเจตนารมณ์ให้เกิดการปฏิรูปด้านกฎหมายซึ่งความในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) กำหนดให้รัฐดำเนินการให้มีการปฏิรูปกฎหมายต่างๆ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล^๑

^๑ คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐
หน้า ๔๗ - ๔๘

ความในวรรคหนึ่ง มีความประสงค์ไม่ให้ออกกฎหมายมากเกินไป เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัย บังคับการไม่ได้แล้ว หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพของประชาชน รัฐจึงควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก และเข้าใจได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ความในวรรคสอง บัญญัติขึ้น เนื่องจากปัจจุบันรูปแบบการเสนอร่างกฎหมายของประเทศไทยเป็นไปโดยง่าย และไม่มีกระบวนการที่ประชาชนและสังคมได้รับจากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ ประกอบกับเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ ความในวรรคสอง จึงกำหนดหลักการสำคัญ ดังนี้

๑) กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ ผู้เสนอกฎหมายพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อเป็นการถ่วงถ่วงก่อนการเสนอร่างกฎหมายเบื้องต้น รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ทั้งนี้ ความในมาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมายเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

๒) เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนากฎหมายในอีกทางหนึ่ง

๓) ความในวรรคสาม มีที่มาจากข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย กำหนดให้รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่สำคัญ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว

๒) มาตรา ๒๕๘ ค. มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่างๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ค.ด้านกฎหมาย

(๑) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้งานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

(๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้โดยง่าย

(๔) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

สาระสำคัญของมาตรา ๒๕๘ กำหนดให้ต้องมีการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ และด้านอื่นที่จำเป็น เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปโดยเฉพาะด้านกฎหมายจะต้องมีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล

๓) มาตรา ๖๕ มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

สาระสำคัญของมาตรา ๖๕ จัดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยยุทธศาสตร์ชาติจะกำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ของชาติและแผนยุทธศาสตร์ (Strategic plan) ที่ประชาชนทุกภาคส่วนและรัฐเห็นชอบร่วมกัน และร่วมมือกันในทุกทางเพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนของชาติในระยะยาว มีตัวชี้วัดความคืบหน้าในการดำเนินการและความสำเร็จที่ชัดเจนและเป็นสากล โดยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การจัดทำกฎหมายตามมาตรา ๖๕ วรรคสองต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวคือ ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นและประชาชนทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมด้วย

๔) มาตรา ๒๕๙ มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๒๕๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ให้ เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี

สาระสำคัญของมาตรา ๒๕๙ กำหนดให้จัดทำ “กฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ” ภายใน ๑๒๐ วัน และให้เริ่มดำเนินการภายใน ๑ ปีนับแต่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ และต้องเป็นผลสำเร็จภายใน ๕ ปี ทั้งนี้ การจัดทำกฎหมายต้องพิจารณาเรื่องวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงาน ขั้นตอน การวัดผลและระยะเวลาเป็นสำคัญ

จากสาระสำคัญของบทบัญญัติตามมาตราดังกล่าวข้างต้น ล้วนมีความเชื่อมโยงและจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรา ๗๗ กล่าวคือ หากจะต้องมีการจัดทำกฎหมายใดๆ ก็ตามต้องพิจารณาสาระสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่^๒

๑) ประสิทธิภาพของกฎหมาย ต้องมีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ กระบวนการบัญญัติกฎหมายต้องไม่ชักช้า เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ประชาชน ตลอดจนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวกเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน และมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๓) ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย ต้องพิจารณาการแต่งตั้งคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีจำเป็น กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ให้ชัดเจน และกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง หากกรรมการปฏิบัตินอกจากหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้

ดังนั้น เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้ร่วมกันจัดทำ “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และปรับปรุง “หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist)” ขึ้น ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ ได้มีมติเห็นชอบกับแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเห็นชอบหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ที่หน่วยงานทั้งสองได้จัดทำและปรับปรุงขึ้น และให้หน่วยงานภาครัฐถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป โดยรายละเอียดของแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายแนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีดังนี้

๒.๑ แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อาจกล่าวโดยสรุปได้โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ดังนี้^๓

^๒ สมหมาย สมหมาย จันทร์เรือง , “ปฏิรูปกฎหมาย : พื้นฐานการปฏิรูปประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ , <http://www.matichon.co.th/news/๖๘๔๔๗๑>

^๓ สำนักงานกิจการยุติธรรม, “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ , www.oja.go.th/TH/const๗๗/

ส่วนที่ ๑ หลักเกณฑ์การร่างกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ

ที่มา : www.oja.go.th/TH/const๗๗/

๑) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

- ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ใช่บังคับแก่กรณีใดโดยเฉพาะเจาะจง

- สอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

๒) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

การร่างกฎหมายต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และต้องคำนึงถึงแนวทางการปฏิรูปประเทศตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญ และแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

๓) การร่างกฎหมายต้องคำนึงถึงหรือพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการและสาระสำคัญของ

- พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น การร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาต การกำหนดระยะเวลา หรือขั้นตอนในการพิจารณาคำขออนุญาต เป็นต้น

- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เช่น การร่างกฎหมาย

- พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น กรณีต้องยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ

๔) ร่างกฎหมายต้องสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ โดยหน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายอย่างเคร่งครัด ดังนี้

- จัดทำให้มีกฎหมายเพียงพอเท่าที่จำเป็น
- ให้มีระบบอนุญาตเพียงพอเท่าที่จำเป็น เช่น กรณีเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความปลอดภัยสาธารณะ กรณีจำเป็นต้องยึดหลักเกณฑ์ โดยระบุวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์และระยะเวลา การอนุญาตให้ชัดเจน หน่วยงานของรัฐที่พิจารณาอนุญาตต้องแสดงหลักฐานความพร้อมและศักยภาพที่จะตรวจสอบ ส่วนกรณีมีการขอต่ออายุการได้รับอนุญาตต้องแสดงเหตุผลการขอต่อด้วย รวมทั้งให้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการขออนุญาตด้วย
- การร่างกฎหมายเพื่อให้มีระบบคณะกรรมการ ให้กระทำเท่าที่จำเป็น เช่น กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อวางกฎเกณฑ์ในการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด เป็นต้น
- กรณีจำเป็นต้องมีระบบคณะกรรมการต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ขั้นตอนและวิธีการแต่งตั้งต้องไม่เป็นการเพิ่มพระราชภาระ คณะกรรมการที่ทำหน้าที่วางกฎเกณฑ์ ต้องไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น
- ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญรับรอง เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบโต้แย้ง คัดค้านได้ และเผยแพร่หลักเกณฑ์ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

ส่วนที่ ๒ แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย จำแนกได้ ๕ กรณี คือ

ที่มา : www.oja.go.th/TH/const๗๗/

๑) การจัดทำร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือ www.lawamendment.go.th หรือวิธีการอื่นใดก็ได้โดยมีระยะเวลารับฟังความคิดเห็นไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน จากนั้นต้องเปิดเผยข้อมูลซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดของ สภาพปัญหา ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย

หลักการสำคัญของกฎหมาย และประเด็นที่รับฟังหรือร่างพระราชบัญญัติ เมื่อระยะเวลาที่รับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดลง หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย และรวมทั้งต้องจัดทำคำชี้แจงตาม Checklist ที่ปรับปรุงเสนอไปพร้อมกับสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีด้วย

๒) ร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กรณีนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะต้องวิเคราะห์ผลการรับฟังความคิดเห็นที่หน่วยงานของรัฐได้จัดทำขึ้นและ Checklist เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งหากสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตรวจสอบแล้วพบว่าทั้งสองส่วนจำเป็นต้องมีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือจัดทำ RIA เพิ่มเติม ให้ส่งเรื่องกลับไปยังหน่วยงานของรัฐให้ทำเพิ่มเติมเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้ส่งเรื่องไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต่อไป

๓) ร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติส่งร่างกฎหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบแล้วพบว่าจำเป็นต้องมีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจดำเนินการเอง หรือให้หน่วยงานรัฐเจ้าของเรื่องเป็นผู้ดำเนินการก็ได้และเมื่อดำเนินการแล้วให้จัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมด้วย ส่วนกรณีให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายเพิ่มเติม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจดำเนินการเอง หรือให้หน่วยงานรัฐเจ้าของเรื่องเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ เพื่อนำมาประกอบการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายต่อไป

๔) ร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและอยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กรณีสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเห็นว่า ร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาจนร่างแตกต่างจากร่างที่หน่วยงานของรัฐเสนอ และควรแก้ไขการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกฎหมายเพิ่มเติมตามประเด็นที่มีการแก้ไข ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องดำเนินการ และให้ส่ง Checklist ที่ได้ดำเนินการแล้วมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

๕) กรณีร่างกฎหมายใดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือต้องดำเนินการเป็นการลับ

หน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่องจะดำเนินการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายแตกต่างจากแนวทางเดิมที่กำหนดไว้ก็ได้ แต่หน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่องต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเป็นรายกรณีไป

๒.๒ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (RIA)

การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment หรือ RIA) เป็นหลักการใหม่ที่ปรากฏในมาตรา ๗๗ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบจากการออกกฎหมาย ปรับปรุงกฎหมายให้มีคุณภาพ โปร่งใส สร้างการมีส่วนร่วม และสร้างความรับผิดชอบให้กับรัฐในการตรากฎหมาย ซึ่งตามกระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์ และประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย มีเป้าประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อ

พัฒนากระบวนการในการกำหนดกฎกติกาในการกำกับดูแลของภาครัฐ และ (๒) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการของภาครัฐให้มีคุณภาพ เนื่องจากกระบวนการในการจัดทำ RIA ให้ความสำคัญแก่การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐที่มีดำริที่จะจัดทำกฎหมายขึ้นมา และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในการออกกฎหมาย ตลอดจนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งทำให้กระบวนการพัฒนากฎหมายมีความโปร่งใสและรอบคอบมากขึ้น ในขณะเดียวกัน กระบวนการดังกล่าวสามารถช่วยให้กฎหมายที่ภาครัฐกำหนดขึ้นมานั้นมีคุณภาพที่ดีขึ้น เพราะได้ผ่านการซักถาม ชี้แจง ถกเถียง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูลจากหลายภาคส่วนแล้ว ดังนั้น ร่างกฎหมายที่ผ่านการทำ RIA ที่สมบูรณ์แบบจะมีแรงต้านน้อย เนื่องจากได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม RIA เป็นเครื่องมือที่ดีในการปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจทั้งด้านการเมือง และการบริหารจัดการ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐและปรับปรุง ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องให้กับกระบวนการออกกฎหมาย

ทั้งนี้ จากการศึกษา การวิเคราะห์ ผลกระทบในการออกกฎหมายของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) พบว่าในต่างประเทศกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development หรือ OECD) มีการนำ RIA มาใช้ในการกลั่นกรองกฎหมายอย่างแพร่หลายในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยกำหนดเป็นเกณฑ์การตรวจสอบการตัดสินใจด้านกฎหมาย (OECD Reference Checklist for Regulatory Decision Making) ซึ่งอยู่ในรูปแบบของคำถามทั้งหมด ๑๐ ข้อที่หน่วยงานที่เสนอกฎหมายต้องตอบเพื่อที่จะให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความจำเป็นในการตรากฎหมายและผลกระทบของกฎหมายต่อภาครัฐ ธุรกิจ และประชาชน

ความเข้มข้นในการนำ RIA มาใช้ในแต่ละประเทศของ OECD มีความแตกต่างกัน ใน ๓ มิติ คือ

๑. ระดับของกฎหมายที่ต้องทำ RIA ประเทศ OECD โดยส่วนมากจะนำ RIA มาใช้กับกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและกฎหมายในระดับรองลงมา แต่บางประเทศจะเลือกเฉพาะกฎหมายที่มีนัยสำคัญในเชิงเศรษฐกิจหรือสังคมเท่านั้น

๒. เนื้อหาสาระของรายงาน RIA อาจมีรูปแบบและรายละเอียดข้อมูลและความเข้มข้นของบทวิเคราะห์ความคุ้มค่าที่แตกต่างกัน สำหรับกฎหมายที่มีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจหรือสังคมที่แตกต่างกันจึงควรที่จะมีการระบุที่ชัดเจนว่า กฎหมายประเภทไหนต้องการ RIA ที่มีรายละเอียดและบทวิเคราะห์ที่สมบูรณ์มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะให้มีความชัดเจนต่อผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานดังกล่าว

๓. กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำ RIA เพื่อให้รายงาน RIA มีความน่าเชื่อถือและมีความรอบคอบและสมบูรณ์ บางประเทศจะให้ความสำคัญแก่กระบวนการจัดทำ RIA ที่โปร่งใส ประเทศสมาชิกหลายประเทศ พบว่าความสำเร็จในการจัดระบบ RIA นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งปัจจัยทางการเมืองที่ต้องให้การสนับสนุน ความพร้อมของหน่วยงานที่ต้องทำ RIA ความพร้อมของข้อมูลที่ต้องใช้ในการประเมิน เป็นต้น

ขั้นตอนในการทำ RIA สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ขั้น ขั้นแรก คือ การประเมิน “ความจำเป็นในการออกกฎหมาย” ขั้นที่สอง คือ การประเมิน “ความคุ้มค่าของกฎหมายเมื่อเทียบกับทางเลือกอื่นๆ” ซึ่งจะต้องมีวิธีการในการคำนวณและเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ของทางเลือกต่างๆเพื่อที่จะ

ตัดสินใจว่า ควรหรือไม่ควรที่จะมีการออกกฎหมายดังกล่าว หรือควรที่จะมีมาตรการอื่นทดแทนเพื่อแก้ไข ปัญหา การศึกษาประสบการณ์ในการนำRIA มาใช้ในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศอุตสาหกรรมใหม่ พบว่าประเทศที่ได้รับความสำเร็จในการปฏิรูปกระบวนการขั้นตอนในการออกกฎหมายนั้นต้องมีปัจจัยที่สนับสนุนบางประการ

ประการแรก การปฏิรูปกฎหมายซึ่งมี RIA เป็นเสาหลักนั้น จะต้องมีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจน มิใช่เป็นไปตามกระแสความนิยมในต่างประเทศ หรือมาจากการผลักดันของกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของประเทศ

ประการที่สอง เนื่องจาก RIA เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของการกำกับดูแลของภาครัฐที่มีความซับซ้อนสูงจึงยากที่จะกระตุ้นให้มีการผลักดันในวงกว้าง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพ่วง RIA เข้ากับโครงการการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม หรือ ส่วนราชการในระดับประเทศที่ได้รับการผลักดันโดยรัฐบาล

ประการที่สาม เพื่อที่จะให้การปฏิรูปหรือการทบทวนกฎหมายสอดคล้องกับความจำเป็นของภาคธุรกิจ การประสานงานและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง กรณีศึกษาต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่น่าลงทุนจากการมีกระบวนการและขั้นตอนทางราชการที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ เช่น สิงคโปร์ ฮองกง และเกาหลีใต้ นั้น ล้วนมีสถาบันที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการปรับปรุงคุณภาพของกฎระเบียบของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ

ประการที่สี่ RIA เป็นเครื่องมือที่ต้องการข้อมูลและความเชี่ยวชาญในการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาไม่มีความพร้อม ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถคาดหวังว่าจะผลักดันให้นำ RIA มาใช้จากการออกกฎระเบียบโดยปราศจากการเตรียมพร้อมด้านข้อมูล การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการวางระบบการตรวจสอบและติดตามกระบวนการจัดทำ RIA เพื่อที่ไม่ให้การทำรายงาน RIA เป็นเพียงการ "กากบาท" ว่า "ได้ดำเนินการแล้ว" โดยไม่มีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกกฎระเบียบในการกำกับดูแลของภาครัฐแต่อย่างใด สิ่งที่สำคัญ คือการกำหนดแผนงานที่ระบุขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องดำเนินการที่เป็นรูปธรรมเพื่อที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการนำRIA มาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้จริง

ประเทศ	การดำเนินงานที่กำหนดให้ต้องใช้ RIA
เนเธอร์แลนด์	การวิเคราะห์อิทธิพลในทางเศรษฐกิจ มุ่งเน้นผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในแนวโน้มที่จะเกิดการประกอบธุรกิจ
ฝรั่งเศส	การวิเคราะห์เชิงก่อน-หลัง มุ่งเน้นด้านต้นทุนที่ต้องใช้ในการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการบริหารจัดการภาครัฐ
เบลเยียม	การวิเคราะห์ความเสี่ยง มุ่งเน้นกฎระเบียบด้านสาธารณสุข ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม
เม็กซิโก	RIA ที่มีผลกระทบสูง ผลกระทบระดับปกติ ผลกระทบที่จำกัดชั่วคราว
เกาหลีใต้	กิจกรรมใดๆก็ตามที่มีต้นทุนเกินกว่า 10 ล้านวอน
สหรัฐอเมริกา	กิจกรรมใดๆก็ตามที่มีต้นทุนเกินกว่า 100 ล้านเหรียญสหรัฐ
แคนาดา	กำหนดการกลั่นกรองต้นทุนคือ ผลกระทบต่ำ (ต้นทุนเกิน 10 ล้านเหรียญแคนาดา) ผลกระทบปานกลาง (ต้นทุนระหว่าง 10 ล้านเหรียญแคนาดาถึง 100 ล้านเหรียญแคนาดา) และความเสี่ยงสูง (ต้นทุนเกินกว่า 100 ล้านเหรียญแคนาดา)
มาเลเซีย	กิจกรรมที่ผลกระทบที่สำคัญต่อธุรกิจ การค้า และการลงทุน ยกเว้นการเกิดผลกระทบเพียงเล็กน้อยและไม่ส่งผลกระทบต่อหลักการเดิมที่มีอยู่ หรือการปฏิบัติการใดที่กระทำขึ้นโดยมีเหตุผลเฉพาะเรื่องความมั่นคงของประเทศ อำนาจอธิปไตย หรือการบริหารจัดการภายในทางปกติ
ออสเตรเลีย	เป็นข้อเสนอสำคัญที่เข้าเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ (1) เป็นข้อเสนอซึ่งเป็นการออกกฎหมายหลักใหม่ (2) เป็นข้อเสนอซึ่งมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อปัจเจกบุคคล ชุมชน หรือภาคส่วนของชุมชน (3) เป็นข้อเสนอซึ่งมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อภาครัฐกิจ เช่นทำให้เกิดต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมาก (4) เป็นข้อเสนอที่ทำให้เกิดการจัดการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญ (5) เป็นข้อเสนอที่ทำให้เกิดต้นทุนในการบริหารจัดการอย่างมากแก่ภาครัฐ

ทั้งนี้ ขอยกตัวอย่างระบบของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของ OECD ใช้วิธีการ “การแจ้งข้อมูลและฟังความเห็นจากสาธารณะ” (public notice-and-comment) ระบบของสหรัฐอเมริกานั้นมีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นระบบการออกกฎหมายที่เปิดกว้างและเข้าถึงได้จริง ระบบการรับฟังความคิดเห็นของสหรัฐอเมริกาถูกเขียนรับรองไว้ชัดเจนในกฎหมาย คือ พ.ร.บ.วิधिปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๔๘๙ หรือ ๑๙๔๖ Administrative Procedure Act (APA) กฎหมายนี้บังคับใช้กับหน่วยงานรัฐทุกประเภทโดยไม่ข้อยกเว้น กฎหมายนี้รับรองสิทธิของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการออกกฎหมายของรัฐบาลกลาง (federal government) กฎหมายนี้วางมาตรฐานขั้นต่ำของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการออกกฎหมายของรัฐบาล

สำหรับระบบการทำงานของสหรัฐอเมริกานั้นจะเป็นการดำเนินการด้วยนโยบายการ “การแจ้งข้อมูลและฟังความเห็นจากสาธารณะ” โดเมนที่ขึ้นบนเว็บไซต์ของรัฐบาล คือ regulation.gov ซึ่งระบบนี้ใช้กันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ แล้ว ซึ่งเป็นไปตามพ.ร.บ.รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือ E-Government Act of ๒๐๐๒ โดยอธิบายกระบวนการขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ

เมื่อหน่วยงานรัฐต้องการจะออกกฎหมายใหม่ หรือแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม ขั้นตอนแรกของหน่วยงานรัฐต้องเผยแพร่ “ข้อสังเกตต่อร่างกฎหมายที่เสนอ” หรือ Notice of Proposed Rulemaking (NPRM) ลงในวารสาร Federal Register ซึ่งเป็นวารสารที่รวบรวมกฎหมายและร่างกฎหมายที่จัดทำโดยหน่วยงานรัฐ และบนเว็บไซต์ Regulations.gov เอกสารเหล่านี้ต้องประกอบไปด้วย ร่างกฎหมายที่เสนอขึ้นและข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้อง ต้องชัดเจนว่าข้อเสนอของหน่วยงานรัฐนั้นอาศัยหลักฐานอะไร อ้างอิงงานศึกษาที่สำคัญๆ เกี่ยวกับกฎหมายใหม่ที่เสนอ และมีคำอธิบายที่ไม่ใช่ภาษากฎหมายถึงเหตุผลที่ต้องเสนอร่างกฎหมายนี้ เพื่อให้สาธารณชนนำไปวิเคราะห์ต่อได้อย่างแม่นยำตรงประเด็น หลักการสำคัญอย่างหนึ่งของระบบการรับฟังความคิดเห็นของสหรัฐอเมริกา คือ ต้องเข้าถึงได้ ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเข้าถึงร่างกฎหมายใหม่ที่ถูกร่างเสนอทั้งหมดได้โดยง่ายและรวดเร็ว เว็บไซต์ของรัฐบาลกลางจึงพัฒนาระบบการแจ้งเตือนทางอีเมลเกี่ยวกับร่างกฎหมายต่างๆ ขึ้นไว้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ เปิดรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ

เป็นขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็น ผู้มีส่วนได้เสียจะสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอของหน่วยงานรัฐได้ ผ่านช่องทางเว็บไซต์ Regulations.gov โดยไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเพื่อที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้ กระบวนการทุกขั้นตอน จะเปิดเผยต่อทุกฝ่ายอย่างชัดเจนก่อนการเริ่มกระบวนการ โดยทั่วไประยะเวลาของการรับฟังความคิดเห็นประมาณ ๓๐ - ๖๐ วัน หรืออาจนานกว่านั้น หากเป็นดุลยพินิจของหน่วยงานรัฐ และหากบุคคลใดไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ก็สามารถส่งความคิดเห็นทางระบบไปรษณีย์ทั้งของรัฐและของเอกชน อีเมลก็ได้เช่นกัน กระบวนการเปิดรับความคิดเห็นนี้เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนถึงความเป็นประชาธิปไตย โดยยังมีวิธีการเปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐบาลแบบอื่นๆ อีกด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การเผยแพร่ร่างกฎหมายฉบับสุดท้าย

หลังเสร็จการรับฟังความคิดเห็นแล้ว ร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายจะถูกเผยแพร่ใน Federal Register โดยปกติใช้ระยะเวลา ๓๐-๖๐ วัน ก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้จริง ข้อมูลที่เผยแพร่นี้รวมทั้งตัวร่างกฎหมาย และสรุปประเด็นที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่สำคัญ ในอาร์มภพของ

ร่างกฎหมายต้องระบุด้วยว่า หน่วยงานของรัฐได้นำข้อเสนอและข้อกังวลของประชาชนมาปรับใช้อย่างไรบ้าง มีตัวอย่างมากมายอยู่ทั่วโลกที่ระบบการรับฟังความคิดเห็นแบบนี้ถูกนำไปใช้และได้ผลลัพธ์ในทางที่ดี ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎหมายได้ ตัวอย่างเช่น รัฐควีนส์แลนด์ในประเทศออสเตรเลีย ก็ใช้ระบบคล้ายกับของสหรัฐอเมริกานี้ รัฐบาลของรัฐควีนส์แลนด์มีเว็บไซต์ส่วนกลางชื่อว่า Queensland Regulations: Have Your Say ซึ่งเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะเกี่ยวกับร่างกฎหมายใหม่ๆ หน่วยงานรัฐเผยแพร่ข้อมูลบนเว็บไซต์แห่งนี้เพื่อให้ภาคธุรกิจและชุมชนเข้าร่วมการแสดงความความคิดเห็นได้ และยังเปิดให้ผู้ใช้มีส่วนได้เสียแสดงความความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ได้เช่นเดียวกับระบบของอเมริกาด้วย

๓. บทสรุป

จากการศึกษาบทบัญญัติมาตรา ๗๗ มาตรา ๒๕๘ และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของมาตรา ๗๗ ไม่ต้องการให้มีการออกกฎหมายมากเกินไป ความจำเป็น และมีกฎหมายที่ทันสมัย มีคุณภาพ กระบวนการขั้นตอนของมาตรา ๗๗ ตอบโจทย์ของการเพิ่มประสิทธิภาพในการออกกฎหมาย ด้วยกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้น ถือเป็น การกรองกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพราะการเสนอร่างกฎหมายต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยทั่วไปทั้ง ๓ กรณี คือ ๑) คณะรัฐมนตรี ๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ ๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี จะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของมาตรา ๗๗ กล่าวคือ ต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การร่างกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ และรวมถึงปฏิบัติตาม แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างเคร่งครัดก่อนที่จะมีการตรากฎหมายฉบับใด ส่วนกรณีการเสนอร่างกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น ยังไม่มีการกำหนดแนวปฏิบัติหรือจัดทำคู่มือในการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ แต่อย่างใด ดังนั้น อาจต้องมีการศึกษา เทียบเคียงแนวปฏิบัติตามมาตรา ๗๗ ของฝ่ายเลขานุการของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดแนวปฏิบัติตามมาตรา ๗๗ ของสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อไป ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการออกกฎหมายเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ อีกทั้ง ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรก็จะต้องดำเนินการจัดทำข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อกำหนดแนวทางดังกล่าวไว้ด้วย

ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา ๗๗ เป็นมาตราสำคัญที่รองรับหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เพราะที่ผ่านมามีความเห็นของประชาชน ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมนัก รวมทั้งไม่มีเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ให้ประชาชนทราบดังเช่นที่มาตรา ๗๗ ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้ ดังนั้น กระบวนการนี้จึงเปรียบเสมือนการเปิดเวทีสำหรับประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎหมายกลุ่มประชาชนที่เห็นชอบและกลุ่มที่ไม่เห็นชอบได้แสดงความเห็น เพื่อนำความเห็นนั้นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ขั้นตอนสำคัญอีกประการ คือ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ถือเป็นหลักการใหม่ที่สำคัญต่อการปฏิรูปกฎหมายของประเทศเช่นกัน เพราะต้องการมีวิเคราะห์อย่างรอบด้านและเป็นระบบทั้งข้อดี ข้อเสีย ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดมาตรฐานกลางในการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ด้วยเพื่อให้หน่วยงานที่ต้องดำเนินการในส่วนนี้ได้ใช้เป็นแนวทางดำเนินการได้อย่างสอดคล้องตามมาตรา ๗๗ และเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปกฎหมายของประเทศ ให้มีความเป็นธรรม มีความเป็นสากลและสอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศต่อไป

.....

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมุติไทย.

พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐

หน้า ๔๗ – ๔๘

เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการของร่างกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ และมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญ” กองพัฒนานิติกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๖๐

แหล่งสื่อออนไลน์

มติชนออนไลน์, สมหมาย จันทร์เรือง , “ปฏิรูปกฎหมาย : พื้นฐานการปฏิรูปประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, [http:// www.matichon.co.th/news/๖๘๙๔๗๑](http://www.matichon.co.th/news/๖๘๙๔๗๑)

สำนักงานกิจการยุติธรรม, “แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, www.oja.go.th/TH/const๗๗/

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, “รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย” (Regulatory Impact Analysis),” สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, <https://tdri.or.th>๒๐๑๕/๐๔ ria - final>

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, “ความรู้เบื้องต้นเรื่องการทำ RIA : ดูแบบอย่างการจัดรับฟังความคิดเห็นจากอเมริกา,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, [http:// www.ilaw.or.th/node/๔๕๕๗](http://www.ilaw.or.th/node/๔๕๕๗)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักกรรมการ ๑ กลุ่มงานคณะกรรมการการอุตสาหกรรม โทร. ๐๒ ๒๔๔ ๒๖๖๗-๘

ที่ ..... วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอส่งเอกสารวิชาการด้านกฎหมาย.....

เรียน ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑ (ผ่านผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการอุตสาหกรรม)

ตามที่ ข้าพเจ้า นางสาวณิชาพันธ์ อารีโชติอนันต์ นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานคณะกรรมการการอุตสาหกรรม สำนักกรรมการ ๑ ได้รับมอบหมายให้จัดทำเอกสารวิชาการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสำนักกรรมการ ๑,๒,๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ นั้น

บัดนี้ ข้าพเจ้าได้จัดทำเอกสารวิชาการด้านกฎหมายเรื่อง “สาระสำคัญและแนวทางเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” เรียบร้อยแล้ว จึงขอนำส่งเอกสารดังกล่าว รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ณิชาพันธ์ อารีโชติอนันต์

(นางสาวณิชาพันธ์ อารีโชติอนันต์)

นิติกรชำนาญการ

ณิชาพันธ์ อารีโชติอนันต์

(นางสินี สัมมี)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน

คณะกรรมการการอุตสาหกรรม

๓๐ พ.ย. ๖๐

นางพรพรรณ ไทยวัฒนากุล

นางพรพรรณ ไทยวัฒนากุล

(นางพรพรรณ ไทยวัฒนากุล)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑